CultureTalk Tibetan Language and Culture Video Transcripts:
http://langmedia.fivecolleges.edu

Origin and Importance of the Tibetan Language

Lhasa Dialect

Tibetan transcript:

ང་ང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་ནང་ལ་བཤད་པ་ཡིན་པ་ཡིན་ན་བོད་ནང་ལ་ཡི་གེ་ཐུང་བ་དེ་ཐོག་མ་འདུ་བོ་དེ་ཡོངས་དག་གིས་བཤད་བསྡད་པ་ནང་བཞིན་དུས་རབས་7པའི་ནང་ལ་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་སྐབས་སུ་སྟོན་པོ་ཐོན་མི་བསམ་པོ་ཏ་རྒྱ་གར་ལ་བཏང་ནས་སྐབས་དེ་དུས་བོད་ནང་ཡི་གེའི་དར་རྒྱས་ཐུང་བ་དེ་ནས་མགོ་བཙུགས་པའི་བཤད་གསོལ་ཡོད།

བ་དེས་ཡོངས་གྲགས་འདུ་བོ་དེ་རེད། དེ་མ་ཡིན་པའི་ཞང་ཞུང་གི་ཡི་གེ་ལ་སོགས་པའི་ཡང་གནའ་བོའི་བོན་གྱི་བཤད་གསོལ་དེ་ཁྱོད་ན་དེས་གོང་ལ་ཡི་གེ་ཡོད་པ་ཁོ་རང་ཚོའི་གཞུང་མང་པོའི་ནང་ལ་ཁ་ཚབ་བསྡད་ཡོད་ཀྱང་དེ་ད་ལྟའི་ཆ་ལ་དུས་རབས་བདུན་པའི་སྔོན་ལ་བོད་ནང་ལ་ཡི་གེ་ཡོད་པའི་ཁོངས་སྐྱེལ་དང་ཚན་རིགས་དང་མཐུན་པའི་ཁོངས་སྐྱེལ་ཞིག་སྡད་ཡ་ཡོད་མེད་དེ་ཐེ་ཚོམ་གྱི་མངོན་བཤད་ཞིག་རེད་བསམ་གི་འདུག།

ཡིན་ཡང་དེའི་སྐོར་ལ་གཏིང་ཟབ་པོ་ཉམ་ཞིབ་ཁྱེད་མཁན་དེ་འདྲ་ཐུང་ཡོད་ས་མ་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་ད་དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་ང་རང་ཚོའི་ད་ལྟ་ཐོན་མི་བསམ་པོ་ཏའི་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ད་ལྟ་ང་རང་ཚོའི་མཐོང་བསྡད་པའི་ས་ཁམ་བཙུ་པ་དང་རྟགས་ཀྱིས་འཛིན་པའི་གཞུངས་དེ་ད་དུས་རབས་བདུན་པའི་ནས་ཏ་ལམ་མགོ་བཙུགས་ནས་ད་ལྟའི་བར་ཀྱི་འཛམ་གླིང་གླིང་ནང་ལོག་ལ་ཡིག་རིགས་སྟེང་ཨོས་གྱལ་ལ་སྒེབས་ཀྱིན་ཡོད་པ་དང་

རྒྱ་གར་ནང་ན་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་ཚོའི་མཉེན་ཆོགས་ལྟར་རྒྱ་གར་ནང་ད་ལྟ་གནའ་བོའི་ཡིག་རིགས་ཐོག་ལ་ད་ཁོ་རང་ཚོའི་གཞུང་གིས་སྒྲིག་རྩོལ་ནང་ ལ་ NCIT ཟེར་བ་དེ། སྒོབ་གྲྭ་ཁག་གི་སྒོབ་དེབ་པར་སྒྲིན་ཁྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་ནང་ལ་ང་རང་ཚོའི་བོད་པའི་ཡི་གེ་དེ་ཚུད་བསྡད་ཡོད།

དེ་ཡིན་པའི་རྒྱུན་ཀྱིས་ དག་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཀྱིས་གསུང་བ་ནང་བཞིན་ང་རང་ཚོའི་ཡི་གེ་དེ་རྒྱ་གར་ཀྱི་རྒྱབ་སྟེར་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུང་སྐབས་ཀྱི་ཡི་གེ་དང་མཐུན་པོ་ཡོད་པ་དེ་ཉམས་ཤེས་ཁྱེད་པ་ཐུང་ཡོད་པའི་རྒྱུན་ཀྱིས་ང་ཚོའི་ཡི་གེ་དེ་སྟེང་པ་ཉ་ཅང་ཡིན་པ་དང་ཡི་གེ་སྟེང་པ་ཡིན་པ་དེ་གང་ཞིག་ལ་ད་ལྟའི་ཆ་ནས་ཡི་གེ་སྟེང་པ་དེ་ད་ལྟ་རིང་བོད་སྨྱོད་བཏང་ཐུབ་པ་དེ་འཛམ་གླིང་ནང་ཏ་ལམ་ད་གྲངས་ཀ་རྩིས་པ་ཡིན་ན་མང་པོ་ཞིག་མཐོང་རྒྱ་མེད།

ཡི་གེ་དེ་སྟེང་པའི་ཆགས་ནས་ང་རང་ཚོའི་མཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཡི་གེ་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་སྤོབས་པ་རྒྱ་དགོས་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བསམ།

སྐད་བཟང། ལེགས་ས། དེ་ནས་མང་པོ་ཞིག་གི་བཤད་གསོལ་ལ་བོད་ཡིག་སྦྱང་ན་གང་ལྟར་ནང་ཚོས་ལ་སོགས་པའི་རིག་གཞུངས་མང་པོ་ཞིག་སྦྱང''བའི་ཁེ་ཕན་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་རེ་བས་མ་ཀྱིན་འདུག། ད་བོད་ཡིག་སྦྱང་ན་ཁེ་ཕན་གা་རེ་ཡོད་མེད་དེས་སྐོར་དེ་ཆུང་ཙམ་གསུངས་རོགས་གནང།

ཤན་ལགས། ད་ཏི་བ་དེ་ལན་རྒྱབ་པའི་སྐབས་ལ་ང་ཚོས་ལྟ་སྟངས་ཡག་པོ་ཞིག་འཛིན་པ་དང་མི་ལ་འགྲེལ་བཤད་རྒྱབ་སུ་རྒྱབ་སྟངས་ཡག་པོ་ཞིག་དགོས།

ང་རང་ཚོ་བོད་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བོད་པའི་ཡི་གེ་དེ་གལ་ཆེན་པོ་རེད་བཤད་པ་དེ་དེ་ཙམ་ཀྱིས་སྐད་ཆ་བརྗེད་ཆེ་བ་ཡོད་པ་དེ་ཌའི་ངོས་ནས་བཤད་ན་ 'དེ་འདྲ་མ་རེད།

ང་རང་ཚོའི་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ཟེར་ན་ང་ཚོ་བོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རེད་ཅེས་མ་གསུང་བར། ང་ཚོའི་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། རྒྱ་མཚན་ནི་གང་ཡིན་ཟེར་ན་ང་ཚོའི་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་ལ་བསྟན་པའི་ད་ལྟ་འཇམ་ཏུ་གྲོང་རྡལ་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཡི་གེ་དེའི་སྐད་ལ་གནས་ཡོད་པའི་རྒྱུན་དང་རིག་གཞུང་དེ་དག་གིས་ད་ལྟ་འཇམ་ཏུ་གྲོང་ནང་དངོས་ཡོད་ཀྱིས་ཕན་ཐོག་གི་ཡོད་པ་དང་དེ་དག་གིས་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་མང་པོའི་རང་ལ་འཇམ་ཏུ་གྲོང་དེས་སྟེང་ལ་ཕན་ཐོག་ཕྱུག་ཡ་ཡིན་པ་སོགས་དང། རིག་གཞུང་དེ་དག་ཤེས་པར་བྱེད་དགོས་པར་ཐབས་ལམ་ཡག་ཤོས་དེ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་བསྟན་དགོས་པ་མ་གཏོགས་གཞན་རེ་བ་བྱས་ས་མེད།རྒྱ་གར་ལ་ནང་པ་ས་ངས་རྒྱས་ཀྱིས་གཞུང་དར་རྒྱས་བྱུང་པའི་སྐད་རྒྱ་རྒྱས་མཁྱེན་གསལ་དུ་ལག་སྦྱར་སྐད་ Sanskrit ཞེས་པ་དེ་དང་པ་ལེར་སྐད་གཙོ་བོར་བྱེད་ནས་ནང་པ་ས་ངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་དར་རྒྱས་བྱུང་ཡོད་ན་ཡང། ད་ལྟའི་ཆ་ནས་སྐད་ཡིག་དེ་གཞིས་རྒྱ་གར་ནང་ལ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་བད་སྦྱོངonr'བྱས་པའི་སྐད་ཡིག་དུ་ཆགས་མེད། དེ་མ་ཟད་ནང་པའི་གཞུང་མང་པོ་ཞིག་སྐད་ཡིག་དེ་དག་གིས་སྟེང་ནས་མ་སྟེང་པ་དང། ཡང་གནའ་ཡོད་ཀྱི་རྒྱ་གར་ནང་ཡོད་པའི་སྐད་ཡིག་དེ་དག་ད་ལྟ་མཉམ་ཞག་ཕྱིན་པ་དང་མཉམ་ཞག་ཕྱིན་མེད་པ་དེ་ཚོ་ཡང་དང་སྐབས་བད་སྦྱོང་བཏང་མཁན་མཁས་པ་ཁ་ཤས་ལས་སྦྱི་ཡོངས་ཀྱིས་བད་སྦྱོང་བཏང་བ་ཞིག་ཆགས་མེད། དེ་ལྟར་ནས་ལྷང་བ་གཞན་པ་དཔེ་བཞག་ན་ རྒྱ་ནག་ཡི་གེའི་ཐོག་ལ་ནང་ཚོས་དར་ཁྱབ་དེ་ང་ཚོས་སྟོན་ལ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་ཁོ་ཚོས་སྐད་ཡིག་ནང་ནང་པ་ས་ངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ཡོངས་སུ་ཇོག་པ་ཞིག་རེགས་ཕྱུག་པ་དང་སྟེད་ཕྱུག་པ་ཞིག་དར་རྒྱས་བྱུང་མེད།རྒྱ་མཚན་དེ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་གལ་ཐོད་ནང་པ་ས་ངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་དེ་དག་འཇམ་ཏིའི་ཐེང་དུ་གནས་དགོས་པ་དང་ཁྱབ་དཔེལ་བྱས་དགོས་པ་དང་རིག་གཞུང་དེ་དག་གིས་འཇམ་ལ་ཕན་ཐོག་པ་བྱེད་དགོས་ན་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་ལས་ཀ་ཅི་ཡང་ཡོད།

English translation:

Interviewee: According to our Tibetan history the most common story is that our Tibetan language was first founded in the 7th Century when King Songtsen Gampo sent his minister, Thonmey Sumbhuta, to India to learn Sanskrit and since then it begins the founding of Tibetan. However, according to the Shangshung[1] and the Bons[2] the language existed before King

[1] An ancient name for a district in Gugey of western Tibet

Songtsen Gampo and it is written in many of their texts. However till now, both from history and the scientific side, there is not enough evidence to prove that Tibetan language was found before the 7th Century, thus I think it is a doubtful theory. But I think there is not anyone who has done detailed research about that. Those well-known Tibetan grammar books that Thonmi Sambhota wrote in the 7th century are some of the oldest texts in the world. Those of who are in India might probably know about this: in India their ancient script, called "NCIT," and that is used to print out text books for school, Tibetan language is included in there. Therefore, like Gandun Choephal has said, since our [Tibetan] letters are collected from Indian Brahman and Gupta scripts, it is very old, and also as of now there are very few people in the world who use it. I think we should be proud that we [Tibetans] have such an extraordinary old language.

Kalsang [interviewer]: All right! Then there are many people who think that if we learn Tibetan well, we will have the advantage to be able to study Buddhism and many other fields. So now, could you talk briefly about the benefits of learning Tibetan language?

Teacher: Well, now in order to answer this question, we have to have a good point of view, and when to explain to others, we have to know how to do it well. I think it is not just about saying that Tibetan language is important because it is our native language. Our Tibetan is important because right now through Tibetan script, we are able to understand traditional cultures that do not exist anymore. Thus, Tibetan language is effective to study cultures, and this will be also useful in the future as well because there are no other languages that we could [use to] replace Tibetan. I assume everyone knows that while Buddhism was spreading beyond its origin, India, Sanskrit and Pali are the two most useful languages. However, as of now these two languages are not the most common languages in India. Besides that most of the Buddhism texts are not able to be found in these two languages. Also those languages in use in India are now deteriorated and there are others that still exist but are only known by very few scholars, not the by the majority. We can find Buddhist texts that are written in Chinese. However there isn't any [text] that contains both Buddha's teaching and the traditions. For that reason, if both Buddhist teachings and traditions need to stay in the world and if we want to spread it worldwide and if it is useful in the world, then we have to study Tibetan language.

About CultureTalk: CultureTalk is produced by the Five College Center for the Study of World Languages and housed on the LangMedia Website. The project provides students of language and culture with samples of people talking about their lives in the languages they use every day. The participants in CultureTalk interviews and discussions are of many different ages and walks of life. They are free to express themselves as they wish. The ideas and opinions presented here are those of the participants. Inclusion in CultureTalk does not represent endorsement of these ideas or opinions by the Five College Center for the Study of World Languages, Five Colleges, Incorporated, or any of its member institutions: Amherst College, Hampshire College, Mount Holyoke College, Smith College and the University of Massachusetts at Amherst.

© 2013 Five College Center for the Study of World Languages and Five Colleges, Incorporated

---

[2] Shamanism; people from a native region inside Tibet.